

tétele is előkerül, amit már régen szerettem volna elvezényelni! Aztán Pécsre utazom: az eredetileg a Budapest Sound Collective-vel bemutatott Haydn-Esterházy-Nádler: Hét utolsó szó ottani előadása különlegesnek ígérkezik, nagyon várom az együttműködést a Pannon Filharmonikusokkal. De ugyanebben a hónapban a Bartók Konzervatórium zenekarával is fogunk játszani a Zeneakadémián, a Solti-teremben; itt a zenei versenyeken eredményesen szereplő hallgatók kapnak majd szólólehetőséget. A zenekari játék tanítását különben szeretem és fontosnak tartom. Izgalmas, ahogy a növendékek elsajátítják az alapokat, másfelől ez az utánpótlás kérdése miatt is kardinális: hallatlanul fontos lenne, hogy az alapszinttől egészen a felsőfokig létezzen a zenekari játéknak egy olyan iskolája, ahol mindenki el tudja sajátítani ezt a tudást. Látjuk is, tapasztaljuk is, hogy rendszerszinten ez sajnos ma nincs a helyén. Viszszatérve: a konzervatóriumi zenekarban egészen különös módszerekhez kell olykor folyamodni, igazi kihívás megtalálni a megoldást egy-egy helyzetre. Olykor trükkökre van szükség; ezek lehetnek hangszer nélküli szituációs játékok, de olyan is volt már, hogy mesét olvastam hangosan.

■ *Hogyan segíti a felolvasás a zenekari játékokat?*

– Akkor épp a Hebridák-nyitányt próbáltuk, és se-hogy sem akart megszületni a tengeri utazás hangulata. A következő alkalommal bevittem egy Benedek Elek-mesekönyvet, és kértem, olvassák fel hangosan a mese kezdősorait. Persze eleinte röhögcséltek a feladaton, aztán rákaptak a megformálás ízére. Meg kellett találni a narratívát, azt az elbeszélési módot, amivel érdekessé

lehet tenni a jól ismert fordulatokat – Egyszer volt, hol nem volt, az Üveghegyen is túl, és így tovább. Úgy kellett elmesélniük, hogy egy kisgyerek összekuporodva, kíváncsi szemekkel várja a folytatást. A zenekarnak persze nem mondhatom azt, hogy narratíva, de ez átbil-lentette őket – rögtön meglett a nyitány karaktere! Egy-részt számomra is izgalmasak ezek az órák, sokat tanulok a növendékekkel való munkából; másrészt az ártatlan felfedezés örömét látom magam előtt.

■ *Hogyan látja a mai emberek zenéhez fűződő viszonyát?*

– A hangversenyélet változóban van; ez szükségszerű, hiszen a társadalom is viharos változásokon esik át. Mivel az interneten bármit meg lehet hallgatni, amire az ember kíváncsi, komoly munkát kell abba fektetni, hogy a zenével való viszonyt újradefiniáljuk. Többek közt ezt szolgálja az amatőr zenélés is, amiről az imént volt szó. Másrészt a muzsikuskok felelőssége is, hogy a zene utat találjon a ma emberéhez. Ezért gondolom, hogy progresszív műfajokkal kell dolgozni. A remekművek örök értékeket közvetítenek, a művész azonban a saját korára reflektál – a mi feladatunk kérdéseket felvetni, amik valamelyest segítik a világ és önmagunk megértését. A társzművészetek követése és bevonása ezért is hallatlanul érdekes: lenyűgöző és inspiráló, hogy egy író vagy egy festő ugyanarra a kérdésre milyen válaszokat talál. Ha talál. Az emberi létnek az alapvető kérdéseivel mindenki találkozik, és erre a virtuális világ nem ad valódi választ. A koncerteken azonban a zenével a hallgatóság számára megnyílik egy új dimenzió, az itt eltöltött idő értékesebbé, megélt idővé válik. *Mechler Anna*

„Nem szabad uniformizálni a hangzást”

Dobszay Péter instrukciókról, céltudatosságról, életkorról

Szerzett már díjat orgonisták és kórusvezetők versenyein, s a legelső karmesterei seregszemléjén is sikerrel szerepelt. Legfiatalabbként bejutott a döntőbe, s elnyerte a közönség elismerését. Dobszay Péternek gyerekkori álma volt a dirigálás, s mióta először hangszer mellé ült, azóta igyekszik megtanulni mindent, ami ahhoz kell, hogy jobb karmesterré váljon. Bár csak három éve diplomázott, már az elmúlt szezonban is közel nyolcvan hangversenyen lépett a dirigensi pódiumra, s a hazai zenekarok többségével muzsikálhatott.

■ *Jelentős számú felkérés egy ifjú karmesternek... Minek köszönhető, hogy ilyen sok a meghívása? Hány éve-sen adta az első dirigensi estjét?*

– Húsz évesen, nyolc esztendővel ezelőtt. A barátaimat kértem fel a közreműködésre, egy Buxtehude oratóriumot vezényeltem a Batthyány téri templomban. Az utóbbi évek dirigensi felkéréseihez a kaput úgy vélem, a

szolnoki zenekar meghívása nyitotta meg. A társulattal akkor ismerkedtem meg, amikor egy templomi, meg-emlékező koncertre kerestem zenekart, s bár az együtt-működés akkor nem valósult meg, Patkós Imréék meg-hívtak, tartsak az együttesüknél egy próbát. Nemcsak ők, Izaki Masahiro is elégedett volt azzal, ahogy a zene-karral foglalkoztam, így rendszeressé váltak a közös pró-

bák, koncertek. Ma már az együttes állandó karmestere vagyok, és a Szigligeti Színházban is gyakorta vezényelem a musicaleket, operetteket.

| Akad azért még orgonakoncertje is? Vagy már teljesen hűtlen lett az első diplomájához?

– A tavalyi nyolcvanhat hangversenyből kilenc volt orgonaest, bár a vezénylés miatt ezek a fellépések egyre inkább háttérbe szorúlnak. Nagy szerencse és öröm, hogy annyi karmesteri felkérést kapok, hogy alig tudom ezeket az előadásokat beosztani. Mindez igazolja a módszereimet, mert igyekszem mindenhol olyan munkát végezni, hogy visszahívjanak, az esetek többségében sikerrel is járok. Viszont azért hetente négyszer fél napot biztosan az orgona mellett töltök, hiszen a Dohány utcai Zsinagógának és a gazdagréti Szent Angyalok templomának vagyok az orgonistája.

| Hogyan nyer el ilyen posztokat egy fiatal dirigens?

– A zsinagógában szerveztek nekem egy komoly meghallgatást, amelyen bebizonyíthattam, mennyire tudok improvizálni, Gazdagréten pedig Liszt Koronázási miséjét vezényeltem, azt követően hívtak meg erre a posztra az atya. Izgalmas és élvezetes feladat mindkettő, de azért ma már az orgonarepertoáromat nincs időm építeni, nem nagyon tanulok új darabokat.

| Orgonistaként kezdett a Zeneakadémián, egy évvel később már a karmesterszaknak is a hallgatója volt. A hangszer csak egy lépcsőfokot jelentett a vezénylés felé?

– Az orgonát sosem tekintetem lépcsőfoknak, teljesen önmagáért, az orgonaművészi pályáért kezdtem el. A dirigálás gyerekkori szerelem volt. Már hét-nyolc évesen azt éreztem, a vezénylés érdekel, a karmesteri repertoár vonz. Megkaptam kazettán Beethoven V. szimfóniáját Klempererrel a nagynénémtől, rongyosra hallgattam, s a nagypapám is készített nekem különböző zenei összeállításokat. Egy idő után már elmondtam a kívánságlistáimat, amikor például elolvastam a Tamás templom karnagyát, akkor természetesen jöhetett a Máté passió. Jártam persze rendszeresen ifjúsági és kakaókoncertekre is. De ezeken is a zenekari repertoár volt, ami magával ragadott. Első lépésként, nyolc évesen, elkezdtem zongorázni.

| Aztán, 16 évesen egy koncert hatására az orgonát választotta...

– Így van, úgy játszott azon a hangversenyen Olivier Latry, hogy attól kezdve azon az instrumentumon folytattam, orgonaszakra jelentkeztem a Zeneakadémián. Tudván, hogy a dirigáláshoz hasznos út, zeneszerzésre is jártam, magánúton. Amikor felvettek, az első év alatt már beleláltam abba is, milyen úton juthatok el az áhított vezénylésig.

| Viszont mielőtt jelentkezett volna, végighallgathatott egy húsz perces összefoglalót egy karmestertől arról, miért is nem jó dirigensnek lenni...

– Így igaz, a nagypapám egy karmesterkurzust szervezett az egyházzenei szakon, amelyet Hamar Zsolt vezetett. Az egyik foglalkozás után odamentem hozzá, neki mondtam el először, hogy szeretnék dirigens lenni. Elsorolta az összes negatívumot, majd amikor ezzel sem tántorított el, tesztelte a tudásomat. A fejen elvégzett harmóniafűzési gyorsteszten megfeleltam, így vállalta, hogy felkészít a felvételire, ahol sikerrel jártam... Aztán 2015-ben vezényelhettem a karmesteri diplomakoncertemet.

| Nehezebb vagy könnyebb dolga volt Dobszay László unokájaként?

– Azt gondolom, mindenhol nagyobb volt a velem szembeni elvárás, de mivel egyébként is maximalista vagyok, így nem zavart.

| Egy évvel a diplomázása után a frissen alakult zeneszerzői csoport, a Stúdió 5 is felkérte karmesternek, s tényleg egyre több együttessel muzsikálhat. Hogyan fogadják a zenészek? Mikor kezdik komolyan venni?

– Az első instrukciókon nagyon sok múlik, ahogy a felkészültségen, céltudatosságon is. Fontos, hogy lássák, a próbafolyamat jó irányba tart, hogy kiérlelt és pontos elképzelésekkel dolgozunk. Ha van rá mód, akkor úgy kezdem az első próbát, hogy végigmegyünk a darabon, egyetlen szó nélkül. Már ekkor kiderül, mit és hogyan lehet velem játszani, hogyan ütök, milyen tempókat vesznek. Általában a második-harmadik próba környékén kezdenek a szünetben odajönni hozzám a muzsikások, hogy áruljam már el, mennyi időm vagyok. A közös zenélés, a munkamódszer, a beszédmód alapján általában 33-34 évesnek tippelnek... Mindig igyekszem odafigyelni arra, hogy a zenekar motiváltan és jó kedvvel játsszon, hogy lényeglátással formáljunk zeneileg, hogy a lehető leghitelesebben közvetítsük a zeneszerző gondolatait a közönség felé. Jó visszajelzést jelentett, hogy függetlenül attól, hogy kortárs, romantikus, vagy klasszikus műsorra kaptam felkérést, nagyon gyakran azt mondták, nekem ez áll jól, ilyen kérünk legközelebb is. Ez azért is lényeges, mert úgy vélem, nem szabad úgy uniformizálni a hangzást, ahogy azt régebben tették. Fontos, hogy nagyon változatos eszköztárral muzsikáljunk. Ezért igyekszem arra is figyelni, hogy a hangzásban, stílusban azt alkalmazzuk, ami az adott zenekarnak a legelőnyösebb. Örömmel játszom mindent, klasszikus és kortársat is. A Stúdió 5 felkérésének azért is örülök, mert különleges feladat mai zeneszerzőkkel együtt dolgozni. Egyébként, most, a Solti Karmesterversenynek köszönhetően, már nem mindig úgy érkeznek a felkérések, hogy ezt vagy azt a programot kellene vezényelni, hanem sokszor magam állíthatom össze a műsorokat, s ez nagy boldogság... Mindenhol igyekszem olyan műveket válogatni, ami az adott társulathoz, az ottani létszámhoz a legjobb, s illik a helyi hangversenyterem

FOTÓ: RAFFAY ZSÓFIA

hangzásához, mert most már a koncerthelyszíneket is kezdem egyre jobban megismerni.

■ Hol tart egyébként a repertoárépítésben?

– Egyelőre a törzsrepertoárból szeretnék minél többet dirigálni. Végigjátszani a szimfonikus irodalmat Mozarttól Bartókig, aztán meglátjuk, hogy melyikkel milyen mélységig lehet foglalkozni. Amit még nagyon szeretnék, az az opera. Már számos formában dirigálhattam – próbát, ifjúsági előadást, átalakított verziót –, de hagyományos, zenekari árokból vezényelt, húzás nélküli, eredeti hangszerelésű operát nem. Örülök, hogy a Danubiától kaptam a jövő szezónra egy felkérést Mozart Bastien és Bastienne című művére, s remélem, más darabok is következnek majd. Egyébként járok rendszeresen mesterkurzusokra, több szakkönyv sorakozik a polcon, amellyel foglalkoznom kell még. Több hangszeren is elkezdtem tanulni. Az akadémián kötelező volt az ütős szak, utána elkezdtem a hegedűt és a klarinétot is, egy évvel később pedig a trombitát. Bár nagy szünetek telnek el, mire újra és újra kezembe veszem az instrumentumokat, azt tapasztalom, hogyha egy kicsit is foglalkozom velük, akkor sokkal jobban kinyílik az ember füle a hangszeren belüli részletekre. Hogy a hegedű négy húrja között milyen színskülönbség van, hogyan változik a klarinét hangja regiszterenként, s milyen vibrato szól éppen a trombitán... Persze mindez abban is segít, hogy jobb dirigenssé váljak. A nagy álmom, ahogy sokaknak, egy saját együttes, ahol lehet több évre programot tervezni, zenekart építeni...

■ Mi a helyzet a külföldi felkérésekkel?

– Orgonistaként sokféle utaztam, de most már karmesterként is érkeznek a felkérések, tavasszal Oroszországban vezényelek majd, s nagyon várom az őszi, Altenburgi Filharmóniával adott koncerteket is. Öt éve vagyok már a Gradus Művészügynökségnél, amely folyamatosan keresi számomra a lehetőségeket.

■ Mennyire elégedett a Solti Karmesterversenyen elért eredményével? Indul még ilyen megmérettetésen?

– Úgy vélem, helyt álltam, s annak külön örültem, hogy dirigálhattam mind a három fordulóban. Az első jó volt, a másodiknak jócskán akadtak tanulságai, de különösen a döntőt élveztem, akkor minden az elképzeléseim szerint sikerült. Azzal elégedett voltam, hogy az egy évtizeddel idősebb karmesteri mezőnyben is megálltam a helyem. Bármennyire is furcsa helyzetet teremt egy ilyen verseny, az embernek nem spórolhatja meg, hogy megmérettetésekben is kipróbálja magát, s megmutassa a tudást. Még a jelentkezési lapot nem volt időm kitölteni, de választottam már következő seregszemlét, folytatom.

■ Régen egy-egy ilyen versenydíj sokat segített a karrier elindulásában. Ön most mit tapasztal?

– Összehasonlíthatatlanul több a riport, interjú, mint korábban, s a felkérések is sokasodnak. Ahogy említettem, a legnagyobb változás az, hogy most 2018-ban már a 19-es programokon gondolkodhatom, s összeállíthatok műsorokat. Megegett már az is, hogy az utcán is megszólítottak. Vártuk már nagyon, hogy ismét legyen egy ilyen verseny, jó, hogy ennek részese lehettem.

■ Nemrég dirigálta Kecskeméten felesége, Dobszay-Meskó Ilona darabját, a Jancsi és Juliskát. Mennyire fér meg két karmester egy családban?

– Remekül! Koncert után mindig megvitátjuk a tapasztalatokat, de egy-egy darabról elbeszélgetünk akkor is, ha éppen a rádióból szól. Én magányosabb alkat vagyok, aki egyedül készül, de mindketten kiváló külső fülek tudunk lenni a másik számára. Ilus alakuló kompozícióit is szívesen kommentálom dirigensi füllel, amikor kéri.

■ Milyen feladatok várnak Önre a következő hónapokban?

– Sokféle programra készülök, hiszen lesz Bruckner IV. szimfóniája, Bach Húsvéti oratóriuma, Pergolesi Stabat Mater-e, Grieg Szimfonikus táncai, s egy új, kortárs darab a Pasaréti Ferences Templomban. Van tanulnivaló jócskán. Éppen ez a széles spektrum vonzott a karmesterséghez, s az, hogy annyi mindennel – tartalmi és technikai részekkel, valamint pszichológiával – lehet és kell foglalkozni...

R. Zs.